

Recenzió

Holczinger Norbert – Sárvári Balázs Fenntartható közgazdaságtan, Oktatói kézikönyv
Budapesti Metropolitan Egyetem – Magyar Nemzeti Bank, 2025 című könyvéhez

Parádi-Dolgos Anett

Összefoglalás

Az Oktatói kézikönyv a hazai fenntarthatósági oktatás egyik kiemelkedő vállalkozása, amely a Budapesti Metropolitan Egyetem és a Magyar Nemzeti Bank közös munkájának eredményeként jött létre. A fenntarthatóság napjainkban összetett, többretegű fogalom: szűkebb értelmezésben a természeti erőforrások megőrzésére és az ökológiai egyensúly fenntartására utal, tágabb értelemben pedig mindazon társadalmi és gazdasági folyamatokat foglalja magában, amelyek a jövő generációk számára is biztosítják az élhető környezetet és a hosszú távú jólétet. A kötet szerzői e komplex megközelítést követve a fenntarthatóság gazdasági, társadalmi és pénzügyi aspektusait integrált módon mutatják be, ezáltal támogatva a felsőoktatásban folyó képzés megújítását és multidiszciplináris szemléletének erősítését.

Kulcsszavak: fenntarthatóság, közgazdaságtan, oktatás

JEL : A10, A33

Book Review

Sustainable Economics A Teaching Handbook by Norbert Holczinger and Balázs Sárvári
Budapest Metropolitan University – Hungarian National Bank, 2025

Abstract

The Teaching Handbook represents a major contribution to sustainability education in Hungary, produced through the collaboration of Budapest Metropolitan University and the Hungarian National Bank. Sustainability is understood today as a complex and multi-dimensional concept: in its narrower sense, it refers to the preservation of natural resources and the maintenance of ecological balance; in its broader sense, it encompasses the social and economic processes that secure a livable environment and long-term prosperity for future generations. Adopting this comprehensive perspective, the authors present the economic, social, and financial dimensions of sustainability in an integrated manner, thereby advancing the renewal of higher education and reinforcing its multidisciplinary orientation.

Keywords: Sustainability, economics, education

JEL (SME Jel): A10, A33

A fenntarthatóság megközelítése és értelmezése napjainkban minden tudományterületen komoly kihívást jelent. Felfogható egy átfogó gondolati és értékrendi keretként, amely a környezeti, társadalmi és gazdasági dimenziókat egyaránt összekapcsolja, ugyanakkor gyakran bizonytalanságot is okozhat: hogyan „érthetjük” és hogyan adhatjuk át hitelesen ezt a komplex szemléletet, különösen oktatóként. Közgazdász szemszögből a feladat még összetettebb, hiszen minden tudomány folyamatosan fejlődik, és a 21. század új kihívásai új gondolkodásmódot követelnek. Vitathatatlan, hogy szükség van egy új, fenntartható közgazdaságtan kialakítására, mert a múlt század gondolatai és eszközei már gyakran nem nyújtanak megoldást a mai és a jövőbeni kihívásokra. A közgazdaságtan akkor lehet igazán hasznos, ha átfogó szemlélettel közelít, és más tudományterületek eredményeit is integrálja.

Az alapvető gazdasági kérdések sokszor változatlanok, de a válaszok és az azokat megalapozó módszertanok folyamatosan fejlődnek, átalakulnak. Míg a hagyományos közgazdaságtan a növekedést, a hatékonyságot és a piaci folyamatokat tekintette elsődleges vizsgálati tárgyának, mára egyértelművé vált, hogy a jövő generációk jólétének biztosításához a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontok egységes, multidiszciplináris vizsgálata szükséges. E felismerés hívta életre a Fenntartható közgazdaságtan című oktatói kézikönyvet, amelyet a Budapesti Metropolitan Egyetem és a Magyar Nemzeti Bank közösen dolgozott ki. (Holczinger – Sárvári, 2025a) A kötet célja, hogy támogassa az oktatókat, és gyakorlati iránymutatást nyújtson a fenntarthatóság interdiszciplináris szemléletének beépítéséhez a felsőoktatási képzésekbe.

A könyv felépítése tematikus, 14 hétre bontott tananyagot kínál, így ideális szemeszteralapú kurzusokhoz. Már a bevezető részek – a Budapesti Metropolitan Egyetem rektorának és a Magyar Nemzeti Bank alelnökének előszavai – hangsúlyozzák, hogy a fenntarthatóság nem csupán környezetvédelmi kérdés, hanem a gazdasági döntéshozatal így az oktatás kulcsterülete is. A *Használati útmutató* pedig konkrét tanácsokat ad az oktatóknak a könyv felépítésének és segédanyagainak hatékony alkalmazásához.

A tananyag első négy hete a fenntartható gazdaságtan elméleti megalapozására törekszik, különös hangsúlyt fektetve a közgazdaságtani paradigmák kritikai vizsgálatára. Az *1. hét: A gazdasági növekedés fenntarthatósági korlátai* című fejezet a hagyományos növekedési modelleket helyezi az elemzés középpontjába, rávilágítva azok strukturális hiányosságaira a környezeti szűkösség és a természeti erőforrások kimerülésének kontextusában. E kritikai megközelítés összhangban áll a Római Klub „Limits to Growth” jelentésének örökségével, valamint a fenntarthatósági közgazdaságtan azon törekvéssel, hogy a gazdasági folyamatokat nyílt rendszerként értelmezze, amelyek szoros kölcsönhatásban állnak az ökológiai alrendszerrel.

A *2. hét* a fenntarthatóság közgazdasági pozícióját és elméleti integrációját tárgyalja, rámutatva arra, hogy a főáramú (mainstream) elméletek – Walras általános egyensúlyi modelljétől kezdve a modern makroökonómiai keretekig – hosszú ideig figyelmen kívül hagyták a társadalmi és ökológiai visszacsatolásokat. A fejezet tudományos érdeme, hogy a fenntarthatósági megközelítést a közgazdaságtanban meglévő két domináns irányzathoz kapcsolja: egyrészt a gyenge fenntarthatóság elvéhez, amely a tőkehelyettesítésre épít, másrészt az erős fenntarthatósághoz, amely a természeti tőke pótolhatatlanságát hangsúlyozza.

A *3. és 4. hét* fejezetei a környezeti fenntarthatóság gazdaságtanára, valamint a jólét mérhetőségének problémakörére koncentrálnak. A GDP-n alapuló hagyományos mérési rendszerek kritikáján túl bemutatják a jóléti és fenntarthatósági indikátorok sokdimenziós jellegét. Tudományos szempontból ezek a részek azért jelentősek, mert a mérés módszertani kérdéseit nem pusztán statisztikai problémaként, hanem gazdaságelméleti és döntéstámogatási kihívásként tárgyalják, összekapcsolva a társadalmi jólét, a gazdasági teljesítmény és az ökológiai fenntarthatóság dimenzióit.

A tananyag középső fejezetei (5–10. hét) a fenntarthatóság technológiai, társadalmi és gazdasági dimenzióit integrált módon tárgyalják. A *technológiai forradalmak* és a *digitális kor kreativitása* kapcsán a könyv arra hívja fel a figyelmet, hogy az innováció kettős természetű: egyrészt elősegítheti a fenntartható fejlődést, például az erőforrás-hatékonyság és a körforgásos gazdaság erősítésével, másrészt új kockázatokat is hordozhat, ha a technológiai változások társadalmi és ökológiai hatásait nem kezeljük megfelelően. E megközelítés összhangban áll az ún. *reziliens gazdasági modellek* szemléletével, amelyek a technológiai fejlődést a fenntarthatósági alkalmazkodóképesség kontextusában értelmezik.

A gazdasági értékteremtés átalakulásának vizsgálata különösen jelentős, mivel a digitális gazdaságban a tudás, az adat és a kreativitás váltak a legfontosabb termelési tényezőkké. Ez a folyamat a klasszikus és neoklasszikus közgazdasági keretből kilépve a posztindusztriális és tudásalapú gazdaság paradigmájába helyezi a fenntarthatósági kérdéseket. A könyv bemutatja, hogy a termelés és szolgáltatás új formái – például a platformgazdaság, a megosztáson alapuló modellek és a digitális pénzügyi innovációk – nem csupán hatékonyságot ígérnek, hanem új társadalmi és szabályozási kihívásokat is teremtenek.

A fejezetek társadalmi dimenziója a jövedelemelosztás és az adórendszerek fenntarthatósági vonatkozásait hangsúlyozza. A gazdasági egyenlőtlenségek csökkentése és a zöld adópolitikák bevezetése nem pusztán etikai, hanem makrogazdasági stabilitási kérdés is, összhangban a nemzetközi szakirodalom azon megállapításaival, hogy a fenntarthatóság társadalmi lába nélkül a gazdasági és környezeti célok is elérhetetlenné válnak. Ezzel a könyv központi üzenete egyértelmű: a fenntarthatóság nem értelmezhető pusztán ökológiai kihívásként, hanem olyan komplex rendszerként, amelyben a technológiai innovációk, a társadalmi igazságosság és a gazdasági struktúrák egyaránt meghatározó szerepet játszanak.

A tananyag későbbi fejezetei (11–14. hét) a fenntarthatóság pénzügyi és monetáris aspektusait vizsgálják, különös tekintettel a gazdasági rendszerek hosszú távú stabilitására és az intézményi szereplők felelősségére. A *Fenntartható pénzügyek* (Papp et al. 2022a, 2022b) és a *Zöld fordulat a monetáris politikai gondolkodásban* című fejezetek bemutatják, hogy a pénzügyi szektor és a jegybanki gyakorlat miként képes támogatni a fenntarthatósági célokat. E részek külön értéke, hogy a nemzetközi példák és trendek – például az ESG (Environmental, Social, Governance) befektetések térnyerése vagy a zöld kötvények szerepének növekedése – mellett elemzik a hazai lehetőségeket is, elhelyezve a magyar gazdaságot a globális pénzügyi kontextusban. Lévén a kötet szellemi műhelye a Magyar Nemzeti Bankhoz kötődik, ezért ezek a fejezetek kiemelkednek a kötetből. A tartalmi szempontokat illetően jelentős mértékben építenek a szerzők korábbi írásaira, így Sárvári Balázs önálló (2022a, 2022b, 2024), illetve Holczinger Norberttel (2025b) és Deák Viktóriával (2023) közös tanulmányai is az elkészült mű közvetlen előzményei közé tartoznak. Az oktatói kézikönyv ötletadó forrásművei (Baksay et al. 2022a, 2022b) szintén ehhez a szakmai műhelyhez kötődnek.

A digitális jegybankpénz (Central Bank Digital Currency – CBDC) és a bizalom gazdasági jelentősége önálló fejezetet kap. A könyv itt a modern pénzügyi hálózatokat, mint összetett, kölcsönhatásokkal teli rendszereket mutatja be, amelyekben a fenntarthatóság megvalósítása nemcsak technológiai, hanem társadalmi és intézményi kérdés is. A bizalom szerepének hangsúlyozása összhangban áll a hálózatelméleti és intézményi közgazdasági megközelítésekkel, amelyek szerint a pénzügyi stabilitás és a fenntarthatósági célok elérése szoros összefüggésben áll a társadalmi tőke és az intézményi megbízhatóság szintjével.

A *záró fejezet* – *Az idő, az értékrend és a tér szerepe* – multidiszciplináris összegzést ad, ötvözve a közgazdasági, filozófiai és társadalomtudományi szempontokat. A fejezet értéke abban rejlik, hogy a fenntarthatóságot nem statikus célként, hanem dinamikus, időben és térben változó folyamatként

értelmezi, amelyben az értékrendek és intézményi struktúrák meghatározóak. Ezzel a könyv nemcsak elméleti keretet ad a fenntarthatóság pénzügyi dimenzióinak, hanem egyúttal iránymutatást is nyújt a jövőbeli szakpolitikai és oktatási megközelítések számára.

A könyv mellékletei – az oktatásmódszertani leírások és a kiemelt fogalmak listája – rendkívül hasznosak a gyakorló oktatók számára. Segítenek a kurzus felépítésében, a hallgatók tudásának elmélyítésében, és könnyebbé teszik a komplex fenntarthatósági témák tanórai feldolgozását.

A Fenntartható közgazdaságtan című oktatói kézikönyv hiánypótló mű a magyar szakirodalomban. Értéke abban rejlik, hogy összekapcsolja a fenntarthatóság elméleti és gyakorlati aspektusait, a gazdaságtani, társadalmi és pénzügyi szempontokat egységes keretbe foglalva. Ajánlom minden olyan oktatónak, kutatónak és egyetemi hallgatónak, aki a fenntarthatóság gazdasági dimenzióit szeretné megérteni és továbbadni, de azok számára is, akik egyszerűen a jövő gazdaságáról kívánnak átfogó képet kapni.

Hivatkozott források

- Baksay, G. – Matolcsy, Gy. – Virág, B. (szerk.) (2022a): Új fenntartható közgazdaságtan. Globális vitairat. Magyar Nemzeti Bank.
- Baksay, G. – Matolcsy, Gy. – Virág, B. (szerk.) (2022b): Új közgazdaságtan a fenntarthatóságért. Szakkönyv, háttéranyag. Magyar Nemzeti Bank, Budapest.
- Deák, V. – Sárvári, B. (2023): A jegybanki zöld mandátum elméleti és gyakorlati aspektusai. Polgári Szemle, 19(4–6), 48–61. <https://doi.org/10.24307/psz2023.1205>
- Holczinger, N. – Sárvári, B. (2025a): Fenntartható közgazdaságtan – Oktatói kézikönyv. Budapesti Metropolitan Egyetem – Magyar Nemzeti Bank, Budapest.
- Holczinger, N. – Sárvári, B. (2025b): A zöld átmenet szerepe a Visegrádi országokban a KAYA-azonosság alapján. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, 22(1), 5–16. <https://doi.org/10.32976/stratfuz.2025.1>
- Papp, D. – Sárvári, B. – Varga, M. (2022a): Fenntartható pénzügyek – A pénzügyi rendszer és a fenntarthatóság kapcsolata. In: Baksay – Matolcsy – Virág (szerk.): Új fenntartható közgazdaságtan. Magyar Nemzeti Bank, Budapest, pp. 193–202.
- Papp, D. – Sárvári, B. – Varga, M. (2022b): Zöld pénzügyek és piaci megoldások a környezeti fenntarthatóságért. In: Baksay – Matolcsy – Virág (szerk.): Új közgazdaságtan a fenntarthatóságért. Magyar Nemzeti Bank, Budapest, pp. 591–620.
- Sárvári, B. (2022a): A zöld pénzügyi kapacitásfejlesztés trendjei és dilemmái. Hitelintézeti Szemle, 21(4), 207–218.
- Sárvári, B. (2022b): Trends and Dilemmas in Green Financial Capacity Development. Financial and Economic Review, 21(4), 205–216.
- Sárvári, B. (2024): A zöld pénzügyi tudományos kutatások evolúciója. In: Kocziszky (szerk.): A jövő fenntarthatósága – A fenntarthatóság jövője. Budapesti Metropolitan Egyetem, Budapest, pp. 15–26.

Szerző

Parádi-Dolgos Anett

ORCID [0000-0001-7200-4826](https://orcid.org/0000-0001-7200-4826)

PhD

egyetemi docens

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Vidékfejlesztési és Fenntartható Gazdálkodási Intézet,
Befektetések, Pénzügy és Számvitel Tanszék

E-mail: paradi-dolgos.anett.katalin@uni-mate.hu

A műre a Creative Commons4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik:

[CC-BY-NC-ND-4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

This work is licensed under a

[Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

